

معنای حرام بودن آتش جهنم بر فرزندان حضرت فاطمه(س)/ محتوای مصحف فاطمی

امام رضا(ع) با عتاب به یکی از برادرنش که گروهی را گرد خود جمع کرده و حدیث حرام بودن آتش بر فرزندان فاطمه(س) را به منزله مجوزی از جانب پروردگار ارزیابی می کرد، فرمود: آیا این روایت که آتش دوزخ بر فرزندان فاطمه(س) به پاسداشت پاک دامنی ایشان حرام است...

امام رضا(ع) با عتاب به یکی از برادرنش که گروهی را گرد خود جمع کرده و حدیث حرام بودن آتش بر فرزندان فاطمه(س) را به منزله مجوزی از جانب پروردگار ارزیابی می کرد، فرمود: آیا این روایت که آتش دوزخ بر فرزندان فاطمه(س) به پاسداشت پاک دامنی ایشان حرام است، تو را به خود مغرور کرده؟! سوگند به خدا که حیطة این روایت تنها امام حسن(ع) و امام حسین(ع) و دیگر فرزندان بلاواسطه ایشان را در برمی گیرد.

به گزارش خبرگزاری مهر، روایتی در بحار الأنوار به این مضمون وجود دارد: "یَسْتَادُ التَّمِيمِيُّ عَنِ الرَّضَا عَنْ آبَائِهِ (ع) قَالَ قَالَ النَّبِيُّ (ص) إِنَّ فَاطِمَةَ أَحْصَتْ فُرْجَهَا فَحَزَمَ اللَّهُ دُرِّيَّتَهَا عَلَى النَّارِ". پیامبر(ص) فرمود: پروردگار به پاسداشت پاک دامنی فاطمه (س)، آتش جهنم را بر فرزندان او حرام کرد. این روایت در کتاب عیون أخبار الرضا (ع) که مأخذ بحارالأنوار در این زمینه می باشد نیز به همین ترتیب ذکر شده است.

منابع و راویان فراوانی از شیعه و اهل سنت این حدیث را نقل کرده و در ارتباط با آن نظریات و پرسش هایی مطرح نموده اند که این خود به نوعی نشانگر مسلم الصدور بودن اصل این روایت است. یکی از مؤلفان اهل سنت در قرن دهم بعد از بیان این روایت اعلام می دارد که نتیجه گیری صحیح آن است که سند این حدیث نسبتاً خوب است و همان گونه که در کتاب دیگری به صورت مفصل بیان داشتم، نظریه ساختگی بودن آن اشتباه است.

اما آنچه در ارتباط با این روایت مورد بحث و گفت و گوهایی قرار گرفته است، آن است که دامنه شمول این روایت تا کجا است؟ آیا باید آن را محدود به افراد خاصی دانست، یا تمام نوادگان حضرتش مصداق آن هستند؟

آنچه از روایات شیعه برداشت می شود آن است که گویا برخی از سادات، این حدیث را به منزله چراغ سبزی از جانب پروردگار ارزیابی می کردند که تمام اشتباهات آنان در این دیدگاه مورد بخشش بوده و هیچ مجازاتی دامنگیرشان نمی شد.

امامان معصوم(ع) با چنین دیدگاهی به مبارزه پرداخته و اعلام داشتند که چنین روایتی نباید منجر به سوء استفاده برخی از منتسبان به اهل بیت شود که در ذیل به برخی از این روایات اشاره می شود:

حسن بن موسی روایت می کند که در خراسان در حضور امام هشتم بوم و برادر ایشان زید بن موسی که در مجلس حضور داشت گروهی را گرد خود جمع آوری کرده و به آنان فخر می فروخت که ما چه هستیم و چه هستیم!

این سخنان به گوش امام رضا (ع) که مشغول سخن گفتن با گروهی دیگر بود رسید و به دنبال آن رو به سمت برادرش کرده و فرمود: آیا این روایت که آتش دوزخ بر فرزندان فاطمه(س) به پاسداشت پاک دامنی ایشان حرام است، تو را به خود مغرور کرده؟! سوگند به خدا که حیطة این روایت تنها امام حسن(ع) و امام حسین(ع) و دیگر فرزندان بلا واسطه ایشان را در بر می گیرد. آیا عادلانه است که (پدرمان) موسی بن جعفر(ع) فرمانبردار پروردگار بوده، روزها را به روزه و شب ها را به عبادت بگذراند و تو مرتکب گناه و نافرمانی شوی، آنگاه هر دوی شما در روز قیامت یکسان باشید؟! در این صورت تو نزد خدا از او گرمی تری! (زیرا تو با وجود گناه به همان درجه ای رسیده ای که او با اطاعت بدان دست یافته است). (جدمان) امام سجاد(ع) در این زمینه می فرمود که نیکوکاران از سادات دو برابر دیگران پاداش دریافت کرده و بدکاران آنان نیز دو برابر مجازات خواهند شد!

مشابه این روایت با تعبیر دیگری در سایر منابع نیز مشاهده می شود. چنانکه حماد بن عثمان روایت می کند که از امام ششم(ع) تفسیر روایت نبوی ناظر به نجات فرزندان فاطمه(س) از آتش را جویا شدم. ایشان فرمودند که مراد از این روایت، فرزندان بلا واسطه ایشان یعنی حسنین(ع) و زینب و ام کلثوم می باشد.

همچنین شخصی به امام صادق(ع) عرضه داشت که آیا این حدیث، امان نامه ای برای تمام سادات بنی فاطمه نیست؟ ایشان فرمودند آیا نادانی؟ همانا مراد از این روایت تنها حسن و حسین می باشند که پاره ای از اهل بیت عصمت اند، اما در مورد غیر آنها باید دانست که اگر رفتار و کردار زشت شخصی، مقام و منزلت او پایین آورد، منتسب بودن به پرهیزکاران او را بالا نخواهد برد.

مصحف فاطمه (س)

یکی از موضوعات که شیعه بر اساس روایات مستند بر آن اعتقاد دارد، وجود مصف فاطمی در دستان ائمه اطهار است. برای روشن شدن چگونگی گردآوری مصحف و محتوای آن لازم است از لحاظ لغوی «مصحف» را معنا کنیم. هر نوشته ای را که بین دو جلد جمع آوری شده باشد، «مصحف» می نامند، از این رو به هر کتابی می توان مصحف گفت. در صدر اسلام به قرآن نیز مصحف گفته می شد. در منابع اسلامی از کتبی یاد شده است که اختصاص به معصومان (ع) داشته است و آنان از محتوای آن کتب باخبر بوده اند؛ مانند کتاب علی (ع)، مصحف علی (ع) و مصحف فاطمه (س).

در این منابع از کتاب اخیر به نام های مصحف فاطمه، صحیفه فاطمه و کتاب فاطمه یاد شده است. روایات مرتبط با این مصحف کم نیست. برخی از این روایات از حیث سند ضعیف اند، ولی دسته دیگری از این روایات از جهت سند صحیح هستند و می توان به اصل وجود چنین کتابی یقین پیدا کرد، هر چند که در جزئیات، این روایات با هم اختلاف دارند.

چگونگی تألیف مصحف فاطمه

پس از رحلت پیامبر اکرم (ص) دختر بزرگوارشان فاطمه زهرا (س) به دلیل از دست دادن پدرشان بسیار ناراحت بودند و تحمل فراق و دوری پدر برای ایشان بسیار سخت بود.

در روایات معتبر آمده است که در فاصله وفات پیامبر (ص) تا زمان شهادت حضرت زهرا (س) فرشته ای از سوی خداوند بر دختر نبی اکرم (ص) فرود می آمد و او را تسلی می داد تا حضرت آرام بگیرد. از این فرشته در برخی روایات به جبرئیل یاد شده است، او حضرت زهرا (س) را از احوال پدر بزرگوارشان در عالم برزخ و هم چنین از حوادث آینده، مطلع می ساخت. در روایتی از امام صادق (ع) می خوانیم: «هنگامی که رسول خدا (ص) رحلت کردند، فاطمه به علت وفات پدر به قدری محزون شد که تنها خداوند از شدت غم و اندوه او باخبر بود، از این رو خداوند فرشته ای را فرستاد تا او را تسلی دهد و اندوهش را برطرف سازد. فاطمه (س)، علی (ع) را از این موضوع با خبر ساخت و علی همه آن سخنان را نوشت و مصحف فاطمه این گونه تدوین شد».

از این روایت و روایات دیگر استفاده می شود که این مصحف پس از رحلت پیامبر اکرم (ص) و به دست امیر المؤمنین (ع) تدوین شد و سخنانی است که فرشته الهی به حضرت زهرا (س) گفته است، البته در برخی از روایات که نسبت به روایات قبلی کمتر هستند، این گونه به دست می آید که این مصحف در زمان خود رسول الله (ص) نوشته شده است.

سید جعفر مرتضی عاملی (از دانشمندان معاصر شیعه در علم تاریخ) برای از بین بردن این اختلاف و جمع بین روایات می نویسد: شروع تدوین مصحف در زمان رسول اکرم (ص) بوده است و قسمتی از این صحیفه در زمان حیات پیامبر خدا (ص) نوشته شده و ادامه آن هم پس از رسول خدا نگارش یافته است.

اینکه فرشته الهی با حضرت زهرا (س) سخن گفته باشد، چیز بعیدی نیست؛ زیرا همان گونه که در قرآن آمده است که: «و چون فرشتگان گفتند: ای مریم خداوند تو را برگزید و پاکیزه گردانید و برتری بخشید بر زنان جهانیان». فرشتگان با حضرت مریم (س) سخن گفته اند. این در حالی است که حضرت مریم (س) تنها سرور زنان زمان خویش بود، ولی فاطمه (س) سرور زنان هستی از آغاز تا انجام است.

محتوای مصحف

با مطالعه روایات در می یابیم که در این کتاب شریف به موضوعاتی همچون خبر حوادث آینده، وصیت حضرت فاطمه، نام تمام فرمانروایانی که تا قیام قیامت به حکومت خواهند رسید، خبر دادن از فرزندان حضرت زهرا (س)، گزارش احوال پیامبر (ص) و جایگاه او پس از وفاتش، به زهرا (س) اشاره شده است.

امام صادق (ع) در روایتی در این باره می فرماید: «همانا فاطمه ۷۵ روز بعد از رسول خدا (ص) زندگی کرد در این مدت به دلیل از دست دادن پدر بسیار اندوهگین بود. در این ایام حضرت جبرئیل (ع) نزد او می آمد و عزای پدرش را بر فاطمه زهرا (س) تسلیت می گفت و وی را آرام می کرد و از پدرش و جایگاه او به حضرت خبر می آورد و او را از آینده فرزندانش مطلع می ساخت و علی (ع) آن را می نوشت تا اینکه مصحف فاطمه تدوین شد».

تأکید ائمه (ع) بر تغایر این مصحف با قرآن

از برخی روایات به دست می آید که مصحف فاطمه نزد اهل سنت امری شناخته شده بود و آنان می پنداشتند که شیعه بر اساس آموزه های اهل بیت (ع) معتقدند که بخشی از آیات تحریف و حذف شده در قرآن در این مصحف آمده است، از این رو

ائمه به شدت، وجود هر گونه آیات قرآن در این مصحف را انکار کرده اند. علامه عسگری می نویسد: «برخی نویسندگان اهل سنت تهمت دیگری به مدافعان مکتب اهل بیت می زنند و می گویند که آنان قرآن دیگری دارند به نام مصحف فاطمه؛ زیرا نام کتاب فاطمه مصحف است و برخی از مسلمانان در صدر اسلام قرآن را مصحف می نامیدند»، در حالیکه در حدیثی از امام صادق (ع) می خوانیم: «به خدا قسم مصحف فاطمه نزد ما است و در آن یک آیه قرآن هم وجود ندارد».

نشانه امامت

در حدیثی طولانی امام رضا (ع) نشانه های امام را می شمارد و می فرماید: یکی از علامت های امام این است که مصحف فاطمه نزد او است. امام صادق (ع) نیز می فرماید: "پیش از اینکه امام باقر (ع) شهید شوند مصحف فاطمه را به من سپردند". این مصحف از زمان تدوین آن در دست ائمه بوده و در میان آنان دست به دست گشته است و اکنون در دست امام زمان (عج) است.

علم پیامبر(ص) نسبت به مصحف

از آن جایی که مصحف فاطمه بنابر مفاد بیشتر روایات پس از رحلت پیامبر اکرم (ص) تدوین شده است. ما معتقدیم که پیامبر اکرم (ص) با اذن خدا از آینده با خبر بود. ایشان اکنون نیز طبق آیات قرآن، ناظر هستند و شاهد تمام اعمال و حوادث می باشند. این کتاب اختصاص به ائمه دارد و از نشانه های امامت است. نکته آخر این که مصحف فاطمه (ع) جزء آیات قرآن نیست تا پیامبر (ص) موظف به ابلاغ و بیان آن باشد. و از طرفی پیامبر اسلام (ص) بسیاری از مسائل را بیان نفرموده و بیان آن را به عترت واگذار کرده است.